

De Stille Kracht

Gevieren waren ze. Uit de Caraïben naar het koude Nederland om Techniek te studeren. Zeer lofwaardig. Misschien uit idealisme en met toekomstvisie. Na de studie terug om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling aldaar?

Altijd bij elkaar. Althans in de klas, waar ik ze wekelijks zag in een wiskundeles.

Derde jaar Elektrotechniek. Pittige materie, maar ja, techniektaal = wiskunde, hoewel veel lieden hieraan wens te twijfelen, waarschijnlijk in de veronderstelling, dat alleen de voorgrond van het levenstableau belang heeft terwijl iedereen die wel eens een begrijpelijk schilderij aanschouwd heeft kan zien dat de achtergrond vaak de meeste plaats in beslag neemt.

Ze hadden er schijnbaar geen moeite mee, werkten samen, zoveel was duidelijk. Vrijwel iedere les kwam er wel een relevante vraag of opmerking, wat me een gerust gevoel gaf. Die komen er wel.

Aan het eind van een leergang, de mij wat inwisselbaar voorkomende duiding “module” vermijd ik liever, volgt meestal een schriftelijk tentamen.

Bij mij altijd. Gewoon, sommetjes maken.

Het was in de tijd dat we als docent nog zelf surveilleerden. Aldus betrad ik met de juiste bekende lichtbruine enveloppe, papier en wat literatuur ter bestrijding van de verveling op de juiste tijd het juiste lokaal. Een man of zestig; ik gaf het vak aan verschillende groepen.

Het gewone werk: Tentamen en papier uitdelen, wat controlerende blikken langs de gesepareerd opgestelde tafeltjes, succeswens en vort, aan het werk. Nog even een zigzagtoer langs de tafeltjes ter presentieopname en eventuele tafelfouillering.

Vanuit mijn positie aan een bureautje voor in het lokaal aanschouwde ik een door de jaren heen vertrouwd geworden tafereel: Een verzameling van in mijn richting gebogen mannenhoofden; een substantieel deel al kalend.

Na een tijdje zag ik het. De Pirates of the Caribbean zaten geclusterd in een carrétje van vier tafeltjes in het midden van het lokaal! Op zich niks op tegen, maar toch....Super strategisch! Uit elkaar zetten? Veel te veel onrust en kans op ongewenste discussies.

Laat maar. Opletten en wat meer zigzaggen. Ik zie wel.

En of ik het zag. Vier *exact* dezelfde uitwerkingen. Dat vond ik dan weer een beetje dom maar tegelijk had ik er ook wel bewondering voor. Hoe krijg je het voor elkaar? Alleen de mooie handschriften en de aanhef waren verschillend maar afgezien daarvan was het kalkeerwerk.

Oké, actie. Ik riep ze alle vier bij me en toonde hen de gewraakte documenten.

Stilte.

Ik voelde me helemaal niet op mijn gemak.

Stilte.

Ze keken als sfinxen dwars door me heen.

Stilte.

Ik besloot die niet te verbreken. De bal lag bij hen.

Tenslotte nam de langste en degene die het dwarste door me heen keek het woord:

“Meneer, u hebt hier goed aan gedaan. Ik ben de hoofdschuldige want ik heb alles doorgegeven aan mijn vrienden. Het was fout van mij en fout van ons om zo te gaan zitten en vervolgens de zaak te flessen. Er is geen excuus. We zullen de consequenties, zelfs een eventuele verwijdering van de opleiding, volledig aanvaarden”.

Ontwapenend. Wat nou!?! Ter plekke snel oplossen, want ik had absoluut geen zin in allerlei up-poppende fraudecommissies en bijbehorende procedures met onvoorspelbare uitkomsten waaruit tenslotte, zoals te doen gebruikelijk in de Lage Landen, voorspelbaar zou blijken dat uiteindelijk de fout bij de docent lag.

“Nou heren, ik baal hier ontzettend van maar jullie geven tenminste zonder reuring toe dat jullie fout zitten. Dat waardeer ik. We doen het zo: Jullie hebben alle vier een 7.0, maar gezien de omstandigheden hebben jullie *samen* een 7.0, dus ieder een 1.75, afgerond 1.8 . Dit feit geeft jullie het recht op deelname aan het hertentamen. Wegwezen, voor ik me bedenkt”

De sfinxen verwijderden zich in zwijgzaamheid en de betovering ebde weg.

Wat had ik gedaan? Ze kwamen er gewoon mee weg! En ik had niet eens gevraagd, hoe ze het geflikt hadden. Mobieltjes? Nee.

Ik herinnerde me een vroegere mijmering:

”Wat zal mijn eerste taak zijn als docent aan een technische opleiding?”

Antwoord:

“De student zijn volle verstand leren gebruiken in een technische omgeving.”

Misschien hoorde dit daar wel gewoon bij, suste ik mezelf. Overigens visionair. Heden ten dage komen hele bedrijven en zelfs landen ermee weg.

Het hertentamen was veertien dagen later en ik plaatste de Pirates weer in carré, maar dan het grootst mogelijke. Met een Mona Lisa glimlach werd deze toch ten overstaande van de overige deelnemers vernederende move ogenschijnlijk begripvol geaccepteerd.

Toen had ik het al kunnen weten: Vier *exact* dezelfde uitwerkingen.

Ik zeg het je: Een Stille Kracht.

De sprong

Terug. Nóg verder terug...Ja. September negentiendrieëntachtig. Bungy jumping was er nog niet maar zo voelde het ongeveer aan. Mijn entree op de toen nog niet door het fusiecircus ingevangen zelfstandige en vooral rijke HTS.

Daarvóór had ik tien jaar met soms infantiele passie getracht op bij gelegenheid vreemd aandoende wijzen het vuur van de wiskunde in strak gehormoniseerde pubers te ontsteken.

Met wisselend succes en slopende fysieke en spirituele erosie mijnerzijds.

Had ik dáárvóór jarenlang de krochten der wiskunde tot op grote diepte verkend?

Het viel mijn leerlingen en mij zwaar.

Maar in het leven krijgt menigeen kansen toegeworpen. Zo ook ik. Welk een toeval, dat mijn directeur, tegenwoordig zegt men politiek correct: leidinggevende, naast een docent aan de HTS woonde en nog toevalliger dat men aldaar op zoek was naar een échte wiskundige, waarmee blijkbaar iemand werd bedoeld die in elk geval géén ingenieur was maar, zoals me tijdens een kennismakingsgesprek recht duidelijk werd toegevoegd, "Reine Mathematik" had gestudeerd.

Het ging goed. Al na een kwartiertje kreeg ik een rondleiding door het gebouw. Op de derde verdieping stond een deur met nummer 309 erop open. We betraden een ruime, eenvoudig doch functioneel ingerichte werkruimte: een vergadertafel, stalen kasten en een groot (krijt)bord aan de wand. Natuurlijk nog geen computers. In de verte stonden kop aan kop twee bureaus, aan het buitenraam. Een kruisbeeld sierde de wand.

"Hier is uw kamer. (Lees goed: uw kámer) Eigenlijk hebben we het liefst dat u meteen zou kunnen beginnen maar van uw huidige werkgever mag dat niet, hebben we vernomen. In elk geval: Welkom bij de club, als je tenminste nog wilt"

Mijn verwondering maakte me tactisch: "Daar wil ik toch nog wel even over nadenken".

"Natuurlijk! Kan ik je morgenavond bellen?", kaatste mijn rondleider.

Ik kon en wilde niet meer terug. Aldus betrad ik een nieuwe wereld.

Daarmee was de kous bijlange aan niet af. Het was mei en in september moest ik, naast het mij bekende, vakken gaan doceren waar ik nog nooit van had gehoord. Wachtijdtheorie?

Operations research? Discrete wiskunde?

Dat werd studeren tijdens de zomervakantie en och, het viel wel mee. Gewoon ouderwetse wiskunde met een ander etiketje. Tip: *Schaum's Series*. Ze zijn er nog! Zonder overbodige flauwekul perfect voor snelstudie en een macht aan recht voor z'n raap-sommetjes.

Gelukkig was mijn voorganger, Piet Moerdijk, gaarne bereid mij door zijn dictaten te loodsen. Bijles bij hem thuis. Hij woonde vlakbij, aan de Singel. Ik vergeet nooit zijn opening: "Denk niet, dat je nou opeens diepgaande wiskunde kwijt kunt". Dat wist ik toen nog niet, maar ik kwam er snel achter dat het ook niet hoeft.

Daar stond ik dan. Maandagmorgen 10 uur voor lokaal 119. Dat was een groot lokaal waar veel studenten in konden. Die zaten er ook. Negentig vierdejaars elektrotechniek. Toen was techniek heel gewoon.

Het separatieglas gunde observatie van de taferelen erachter: Een luid orerende, druk naar een vrijdbaar schoolbord gebarende docent en een deinende verzameling jongemannenkoppen.

De les was nog niet klaar. Onwillekeurig werd mijn blik naar de witte symboliek op het bord getrokken en meteen werd duidelijk dat ik een probleem had. Er stond precies hetgeen ik had voorbereid voor mijn allereerste les.

Hè?! Dat begon al goed. Geen tijd, de deur ging open, de les was voorbij en de mijne moest nu. De uittredende docent zag me niet staan en ging zijns weegs.

Ik sprong.

Snappen doe ik het nog steeds niet. Het weeë gevoel in mijn maag verdween acuut. Ik betrad de naar frontaal onderwijs ruikende ruimte, overzag met gestrekte rug en attentieve ogen de dampende herenmassa en wachtte op een stiltemoment. Dat is er namelijk altijd.

Wat volgde moet ongeveer zo zijn gegaan:

“Een goede morgen heren. Mijn naam is (géén voornaam!) Voermans, en ik ben jullie wiskundedocent. Dit jaar krijgen jullie namelijk van mij alle wiskundevakken, waaronder het vak waarvan de resten van het eerste college hier achter me op het bord staan. Hoe dat komt weet ik niet, maar het is wél wat ik voor deze eerste les heb voorbereid.

Eigenlijk is het helemaal niet erg. Je hoort hetzelfde eens van een ander en dat leidt vaak tot een beter begrip. Laat dit de manier zijn, waarop we elkaar beter leren kennen”.

Midden in de zaal stond een rijzige figuur op. Misschien de groepsvertegenwoordiger, zo iemand had je toen ook al. Hij vroeg het woord.

“Een uitstekend idee meneer. Het komt hier wel meer voor, dat we van verschillende vakdocenten hetzelfde te horen krijgen, maar u bent de eerste die dat toegeeft. Deel die stapel stencils(!) maar uit. We zijn erg benieuwd”.

Het ijs, zo al aanwezig, brak. Gesprongen en niet neergepletterd. Zonder verdere plichtplegingen begon ik aan mijn eerste college op de HTS.

Eigenlijk verkeerde ik in een soort shocktoestand of liever trance, maar ik probeerde het niet te laten merken. Er was *aandacht* en *respons*! Gedragsuitingen, die ik lang had moeten ontberen en die tot mijn stomme verbazing binnen deze habitat normaal leken te zijn.

Er was zelfs *feedback*, een begrip waar jaren later ganse sterk op onderwijskundige leest geschoeide studiedagen aan werden gewijd. In het verhaal kwam een integraal voor en ik verzocht iemand die op het bord uit te werken. Reactie: “U moet ze wél op niveau geven meneer!” en vervolgens verscheen de uitwerking gladjes op het bord. Wat wil je nog meer?

Dit was het. Zó moest het dus.

Dit is het. Zó moet het dus.

Terug kijkend op de achtentwintig jaar waarin ik binnen een water-vis omgeving studenten en mijzelf mocht ontwikkelen, moet ik erkennen dat de vorige twee zinnnetjes sinds die memorabele eerste les nog steeds op mij van toepassing zijn.

Ondanks alle soms drukkende onderwijshectiek; die was er en is er, moet erkend worden, heb ik aan deze zaken nooit getwijfeld:

- Als je iets wilt doorgeven moet je er zelf boven staan om het te kunnen doorgeven.
- Heb altijd een goed verhaal, in welke vorm dan ook en besef de humor van het al.

Dit laatste ook als uitstekende, nee noodzakelijke zelfhulp bij het nakijken van tentamens.

En nou?

Weer een sprong. Mijn herfst is begonnen. Zo snel al.

Andere tijden, andere prioriteiten. Of niet?

Veel vaker dan vroeger moet ik denken aan de reactie van mijn vader op de tijdloze problemen van een achttienjarige.

“Jongen, hou toch op met dat gezeik. Snap nou eens, dat het leven is één grote grap is”

Het beste advies dat ik ooit gehad heb.